

УДК 330.101:330.142

СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ КОМПАНІЇ

Воробей Ю.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті з'ясовано значення інтелектуального капіталу для розвитку підприємства. Проаналізовано результати зарубіжних і вітчизняних учених до трактування поняття «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальний капітал підприємства». Сформульовано визначення інтелектуального капіталу підприємства. Розглянуто проблеми визначення структури інтелектуального капіталу підприємства. Розглянуті основні підходи до виділення основних елементів. Обґрунтовується необхідність розгляду не тільки людського капіталу, але й структурного, ринкового та споживчого в процесах формування та використання інтелектуального капіталу підприємства. Сформульовані функції інтелектуального капіталу компанії.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інтелектуальний капітал підприємства, людський капітал, споживчий капітал, структурний капітал, ринковий капітал.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки, в умовах нестабільного й мінливого ринкового середовища, успішна діяльність промислового підприємства досягається не стільки за рахунок необхідних для виробництва матеріальних і фінансових ресурсів, скільки факторами нематеріального характеру, об'єднаними в категорію «інтелектуальний капітал». Його розвиток і ефективне використання є однією з найбільш складних задач сучасного управління, її вирішення для підприємства є запорукою його інноваційного розвитку. Можна стверджувати, що відсутній єдиний підхід до визначення економічної сутності інтелектуального капіталу. Різні автори представляють його через різні економічні категорії. Довільне використання в наукових і навчально-методичних матеріалах термінів «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальний капітал підприємства» ускладнює підходи до розкриття сутності й формування інтелектуального капіталу підприємства, визначення його структури та класифікації. Вирішення цих питань необхідне для розробки методів оцінки інтелектуального капіталу підприємства і, в підсумку, ефективного управління ним і капіталом підприємства в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням у напрямку вивчення нової економічної категорії «інтелектуальний капітал» присвятили свої праці такі відомі закордонні вчені, як Х. Макдональд, Л. Едвінсон, М. Мелонун, Д. Клейн, Л. Прусак, Д. Даффі, Е. Брукінг, Б. Леонт'єв, М. Бендиков, В.С. Єфремов, Л.С. Леонт'єва, Н.Н. Шаш та ін. Ці автори значну увагу приділили визначенню сутності інтелектуального капіталу та його складових.

У вітчизняній економічній літературі інтерес до цієї проблеми активізувався на початку ХХІ століття, коли з'явилися роботи А.А. Чухна, О.Б. Бутнік-Сіверського, О.О. Стрижак, О.В. Кендохова, Н.Л. Гавкалової, С.І. Грицуленко та ін., які значну увагу приділяють питанням управління інтелектуальним капіталом підприємства, його класифікації й оцінки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз економічної літератури показав, що нині відсутнє розмежування між категоріями «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальний капітал підприємства».

Більшість науковців у своїх дослідженнях використовують термін «інтелектуальний капітал» і характеризують його в дуже широкому аспекті, тобто стосовно і макро-, і мікросередовища. А ті науковці, які використовують термін «інтелектуальний капітал підприємства», застосовують його у своїх дослідженнях без відповідного розкриття його економічної сутності. Отже, на сьогодні постає необхідність у розмежуванні категорій «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальний капітал підприємства» [1]. Також виникає необхідність в обґрунтуванні структури інтелектуального капіталу з позицій його впливу на розвиток компанії та визначення функцій інтелектуального капіталу.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є узагальнення сучасних теоретико-методологічних підходів до визначення сутності інтелектуального капіталу та інтелектуального капіталу підприємства; обґрунтування структури інтелектуального капіталу з позицій його впливу на розвиток підприємства; визначення функцій інтелектуального капіталу.

Виклад основного матеріалу. Різні автори представляють різні науково-методичні підходи до визначення категорії «інтелектуальний капітал», який можна застосовувати до макрорівня.

Так, дослідники Д. Клейн і Л. Прусак визначають інтелектуальний капітал як «інтелектуальний матеріал, формалізований і зафіксований, що використовується для виробництва більш цінного майна» [2].

Е. Брукінг інтелектуальний капітал визначає як «термін для позначення нематеріальних активів, без яких компанія не може тепер існувати». Хоча такий підхід більшість вчених не вважають науково обґрунтованим [3].

За В. Кузьмінським, суть інтелектуального капіталу як економічної категорії можна визначити як систему відносин економічних суб'єктів щодо раціонального, стійкого його відтворення на основі прогресивного розвитку науки для виробництва конкурентних товарів і послуг, підвищення рівня життя, розв'язання проблем нерівномірності світового і регіонального розвитку на основі персоніфікованих економічних інтересів суб'єктів [4].

Колектив дослідників на чолі з Т. Чечеловою пропонує наступне визначення інтелектуального

капіталу: «Інтелектуальний капітал є сукупністю знань, навичок, умінь людини, її мобільність (здатність до сприйняття нової інформації, навчання, перепідготовки адаптації до нових умов) і креативність (здатність неординарно мислити і формувати ідеї), які забезпечують можливість створення додаткового продукту у процесі руху інтелектуального капіталу».

А.В. Лапін вважає інтелектуальний капітал симбіозом людського капіталу та його результатів у вигляді інтелектуального продукту.

Дослідник С.І. Грицуленко визначає інтелектуальний капітал як виробничо-соціальний комплекс таких елементів, як: людський капітал, інфокомунікаційний капітал, управлінський капітал, інтелектуальна власність, клієнтський капітал, що забезпечує на новому, більш досконалому професійному й технічному рівнях виробництво продуктів і послуг, здатних конкурувати на відповідному ринку (знань, ідей, товарів, послуг) [1].

Основні науково-методичні підходи до визначення категорії «інтелектуальний капітал», який можна застосовувати до мікрорівня («інтелектуальний капітал підприємства») наводять такі автори, як Х. Макдональд, Д. Даффі, М. Бендиков, Б. Леонтьєв, В.С. Єфремов, А.А. Чухно, О.В. Кендюхов, Н.Л. Гавкалова.

Д. Даффі дає наступне визначення: «Інтелектуальний капітал – це сукупні знання, якими володіє організація в особі своїх співробітників, а також у вигляді методологій, патентів, архітектур і взаємозв'язків» [5].

Б. Леонтьєв під інтелектуальним капіталом того чи іншого суб'єкта розуміє «сукупність наявних у нього законних прав на результати його творчої діяльності, його природних і придбаних інтелектуальних здібностей і навичок, а також накопичені ним бази знань і корисних відносин з іншими суб'єктами» [6].

«Інтелектуальний капітал – це знання, які є в організації і можуть використовуватися для одержання різних переваг перед конкурентами», – зазначив Х. Макдональд [2].

А.А. Чухно пропонує наступне визначення інтелектуального капіталу: «Інтелектуальний капітал – капітал, що акумулює наукові й професійно-технічні знання працівників, поєднує інтелектуальну працю та інтелектуальну власність, нагромаджений досвід, спілкування, організаційну структуру, інформаційні мережі – тобто все те, що визначає імідж фірми та зміст її бізнесу» [7].

Н.Л. Гавкалова, Н.С. Маркова та ін. представляють інтелектуальний капітал як інтелектуальні ресурси, втілені в сукупності наукових, професійних і загальних знань працівників, їх досвіді, вміннях, навичках, які створюють продукти інтелектуальної діяльності, що можуть належати як їх винахіднику, так і іншим суб'єктам господарювання й використовуються з метою одержання додаткової вартості [1].

Підсумовуючи, можна зазначити наступне: усі підходи до визначення інтелектуального капіталу, які наводять автори як з позиції макро-, так і мікросередовища, свідчать про неузгодженість науковців щодо єдиного підходу стосовно категорії, через яку необхідно розкривати сутність інтелектуального капіталу.

Оскільки задачею нашого дослідження є визначення сутності економічної категорії «інтелектуальний капітал підприємства», то, зважаючи на все вищезазначене, пропонується таке визначення інтелектуального капіталу підприємства.

Інтелектуальний капітал підприємства (ІКП) – це категорія, що характеризує економічні відносини, які виникають з приводу формування, використання й відтворення людського інтелектуального капіталу підприємства, інтелектуальних ресурсів та інтелектуальних продуктів з метою отримання доходу в процесі економічного розвитку підприємства. Таке визначення інтелектуального капіталу розкриває зміст цієї категорії і безпосередньо відображає наступні її характерні риси:

1) ІКП розкривається як економічна категорія з прикладних позицій;

2) ІКП розглядається як складова системи економічних відносин на підприємстві;

3) ІКП представляється через ресурсний підхід;

4) ІКП проявляється через основну свою функцію – отримання додаткового доходу;

5) Визначення мети ІКП: формування, використання і відтворення людського інтелектуального капіталу підприємства, інтелектуальних ресурсів та інтелектуальних продуктів.

Таке визначення і зміст категорії «інтелектуальний капітал підприємства» дозволить більш ґрунтовно підходити до формування стратегії і політики управління підприємством [1].

Більшість спеціалістів виділяють різні структурні елементи в складі інтелектуального капіталу. Складові інтелектуального капіталу неоднорідні. Незважаючи на те, що всі вони породжені людським інтелектом, одні з них існують у вигляді знань, які невіддільні від людей, що їх мають, а інші утворюють суб'єктивні умови застосування цих знань для підвищення конкурентоспроможності компанії чи навіть матеріалізуються в продуктах та об'єктах інтелектуальної власності.

Для забезпечення найбільш ефективного та гнучкого менеджменту інтелектуального капіталу слід урахувувати категорію, сутність, характерні риси кожного окремого об'єкта, а також ступінь їх впливу на загальні результати підприємства.

Л. Едвінсон і М. Мелоун були першими, хто спробував систематизувати складові інтелектуального капіталу. У його структурі вони виділили дві категорії: «людський» і «структурний» [9].

Людський капітал є сукупністю знань, практичних навичок і творчих здібностей службовців компанії, які застосовуються при виконанні поточних завдань. Іншими його складовими є моральні цінності компанії, культура праці та загальний підхід до справи. Людський капітал не може бути власністю компанії.

До категорії структурного капіталу включають технічне і програмне забезпечення, організаційну структуру, патенти, торговельні марки і все те, що дозволяє працівникам компанії реалізувати свій виробничий потенціал – те, що залишається в офісі після того, як службовці йдуть додому.

Структурний капітал також містить у собі відносини, які склалися між компанією та її клієнтами. На відміну від людського капіталу, структурний може бути власністю компанії [10].

Е. Брукінг наводить більш детальний аналіз інтелектуального капіталу. Він виділяє наступні складові частини інтелектуального капіталу: людські активи, ринкові активи, інфраструктурні активи та інтелектуальна власність.

Ринкові активи – це той потенціал, який забезпечується нематеріальними активами, пов'язаними із ринковими операціями. До них належать різні марочні назви товару, покупці з їх прихильністю до цих марочних назв, повторюваність угод, портфель замовлень, канали розподілу, різні контракти, такі як ліцензування та франшиза та ін. Важливість ринкових активів полягає в тому, що вони забезпечують компанії конкурентну перевагу в зовнішньому середовищі. Ринкові активи гарантують обізнаність покупців про відмінні особливості компанії та характеру її діяльності.

Інтелектуальна власність включає ноу-хау, торгові секрети, патенти та різні авторські права. Сюди автор також відносить торговельні марки товарів і послуг. Інтелектуальна власність представляє собою законний інструмент для захисту різних корпоративних активів.

Під людськими активами мається на увазі сукупність колективних знань співробітників компанії, їх творчих здібностей, умінь вирішувати проблеми, лідерських якостей, підприємницьких та управлінських навиків. Також включають психометричні дані і відомості про поведінку окремих осіб в різних ситуаціях, наприклад при командній організації робіт або в стресових ситуаціях.

Інфраструктурні активи – це ті технології, методи і процеси, які роблять діяльність підприємства взагалі можливою. До них автор відносить корпоративну культуру, методи оцінки ризику, методи управління торговим персоналом, фінансова структура, бази даних по ринку в цілому та окремим покупцям, комунікаційні системи. Важливість інфраструктурних активів полягає в тому, що вони дозволяють підприємству функціонувати більш упорядковано, надійно, якісно. Вони також формують середовище, в якому співробітники підприємства працюють та спілкуються один з одним [3].

Досить систематизовано до класифікації інтелектуального капіталу підходить О. Бутник-Сіверський. Залежно від мети і задач дослідження інтелектуального капіталу, автор виділяє такі класифікаційні ознаки: форма інтелектуального капіталу, корпоративна трансакція, резидентність, форма залучення, термін знаходження у розпорядженні суб'єкта господарювання, формування інтелектуального капіталу, можливість визначення розміру вартості інтелектуального капіталу.

За формою власності О. Бутник-Сіверський за аналогією до загальної класифікації капіталу поділяє інтелектуальний капітал на приватний, колективний і державний залежно від суб'єкта, який володіє, користується і розпоряджається результатом інтелектуальної творчої діяльності. Якісною основою тут виступає інтелектуальна власність. Виходячи з цієї позиції інтелектуальна власність визначає, кому належить результат інтелектуальної творчої діяльності, втілений у певну об'єктивну форму (патент, свідоцтво, ноу-хау, товарний знак тощо).

Корпоративна трансакція пов'язана з організаційно-правовою формою інтелектуального ка-

піталу і відтворюється у формі акціонерного чи пайового інтелектуального капіталу залежно від виду корпоративної трансакції або виду засновницького капіталу, якщо маємо на увазі акціонерне товариство чи інші види господарчих товариств (товариство з обмеженою відповідальністю тощо). Включення інтелектуального капіталу до статутного фонду господарчих товариств в обмін на корпоративні права належить до інноваційної діяльності, спрямованої на емісію або ремісію статутного фонду, тобто підвищення або зменшення потенціалу засновницького капіталу.

За класифікаційною ознакою резидентність автор поділяє інтелектуальний капітал на національний інтелектуальний капітал та іноземний інтелектуальний капітал.

Залучення інтелектуального капіталу виявляється у формі права на об'єкти промислової власності, авторського і суміжного з ним права та в інших формах залежно від видів об'єктів інтелектуальної власності. За міжнародними стандартами, усі результати творчої інтелектуальної діяльності з погляду правової охорони найчастіше поділяються на об'єкти, які захищаються правом промислової власності, і об'єкти, які захищаються авторським правом. До промислової власності належать винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, ноу-хау. До об'єктів, які охороняються авторським правом, належать права на наукові, літературні, художні та музичні здобутки, програми для ЕОМ, бази даних і т. ін. Інтелектуальний капітал в інших формах може виявлятися, наприклад, у вигляді наданих послуг типу «інжиніринг» тощо.

За строком перебування у розпорядженні суб'єкта господарювання інтелектуальний капітал поділяється на власний або такий, котрий не має терміну перебування в розпорядженні суб'єкта господарювання, і строковий. Власний інтелектуальний капітал може бути на балансі суб'єкта господарювання, наприклад, у формі капітальних інвестицій, тобто на стадії створення (розробки) нематеріальних активів. Що до строкового інтелектуального капіталу, то на балансі суб'єкта господарювання такий капітал знаходиться відображення у вигляді нематеріальних активів, які залежно від виду мають відповідний термін існування відповідно до законодавства про охорону інтелектуальної власності.

За ознакою формування інтелектуального капіталу автор виділяє інтелектуальний капітал, створений самим суб'єктом господарювання, та інтелектуальний капітал, набутий у інших суб'єктів господарювання.

Класифікація за ознакою можливості визначення розміру вартості інтелектуального капіталу наступна: інтелектуальний капітал, оцінка вартості якого визначається прямим (витратним) методом; інтелектуальний капітал, оцінка вартості якого визначається експертним методом [11].

Дослідник В. Баранчев запропонував класифікацію, згідно з якою інтелектуальний капітал є пірамідою нематеріальних активів, в якій активи розташовані за рівнями: спочатку творча складова – люди, потім системи, що підтримують творчість, потім результати творчості, далі – результати їх захисту, нарешті, результати задоволення споживачів – репутація організацій. Та-

ким чином, піраміда інтелектуального капіталу має такі складові: людські ресурси; активи, що містяться в корпоративній і інноваційній культурі; організаційно-управлінські активи в навичках за функцією «організація» та іншими функціями; продуктово-технологічні (інноваційні) активи; стратегічні активи; репутаційні активи [12].

Н. М. Шаш зазначає, що структура інтелектуального капіталу сучасної компанії складається з чотирьох основних елементів: людського, ринкового, структурного та споживачього капіталу (рис. 1).

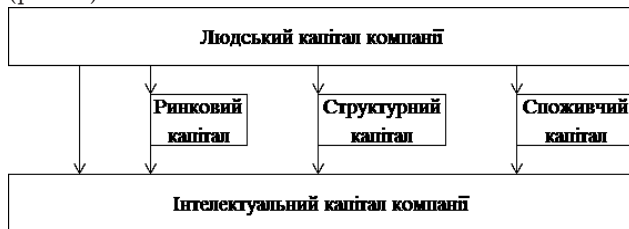

Рис. 1. Структура інтелектуального капіталу компанії

Джерело: [13]

Ринковий капітал включає в себе те, що може бути продано, наприклад всі види об'єктів інтелектуальної власності (патенти, торгові марки, технології). Акцентування уваги на інтелектуальній власності пов'язано з тим, що в процесі просування економіки до наукоємної моделі розвитку ця власність стає одним з основних активів компанії, і чим успішнішою працює компанія, тим вища частка частка інтелектуальної власності в структурі її активів.

Структурний капітал пов'язаний з конкретною компанією і поза даної компанії втрачає свою цінність (стратегія компанії, організаційна культура, організація робочого процесу, побудова системи ефективної взаємодії між підрозділами та співробітниками компанії, організаційна структура, системи управління організаційним знанням та організаційного навчання).

Споживчий капітал також має безпосередній вплив до компанії, але представляє сферу її взаємодії з зовнішнім середовищем. В першу чергу мова йде про систему побудови взаємовідносин з постачальниками та споживачами, коли ключову роль повинні відігравати відносини зі споживачами. В якості основних характеристик споживчого капіталу виступають: глибина (ступінь проникнення на цільові ринки), ширина (розповсюдження всередині ринкового сегменту) та сталість (купівельна прихильність).

Відповідно до авторської позиції саме людський капітал є базовим для формування інших форм. Відповідно до такого підходу ринковий капітал, структурний капітал і споживчий капітал компанії становляться формами інституціоналізації людського капіталу.

Саме при такому підході людський капітал може повністю виконати своє призначення, відповідно до якого, на думку вчених, людський капітал повинен розглядатися як можливість пропонувати неординарні рішення, висувати креативні ідеї, джерело здійснення інституційних організаційних змін, в тому числі формування інноваційної моделі соціально-трудових від-

носин, і, як наслідок, створює і розповсюджує інновації різних типів (моделі поведінки, продукти, технології, системи навчання і управління організаційним знанням).

Всі елементи інтелектуального капіталу можуть розглядатися як фактори, від яких в більшій мірі залежить розвиток та процвітання компанії [13].

Функції інтелектуального капіталу конкретизують його сутність як економічної категорії. Через функції реалізується основне призначення будь-якої економічної категорії, в тому числі і інтелектуального капіталу.

Всі функції інтелектуального капіталу можна поділити на основні та додаткові. Серед основних функцій можна виділити головну. Головна функція інтелектуального капіталу полягає в забезпеченні значного приросту прибутку та вартості компанії за рахунок реалізації конкурентних переваг, які генеруються системою нематеріальних цінностей. Інтелектуальний капітал задає основний вектор та швидкість розвитку виробництва, оновлення технологій, вдосконалення бізнес-процесів підприємства.

Крім головної функції інтелектуального капіталу можна виділити і його основні функції: накопичувальну, виробничу, відтворювальну, стимулюючу. До додаткових функцій інтелектуального капіталу можна віднести функцію підвищення конкурентоспроможності та продуктивності праці, забезпечення економічного росту та підтримки економічної свободи.

Реалізація всіх функцій інтелектуального капіталу можлива лише при відповідному інституціональному супроводі даних процесів, а саме при розвитку інституту інтелектуальної власності. Окремі структурні складові інтелектуального капіталу являються формами матеріалізації ідей та знань, при цьому вони закріплюють право власності на ці знання. Застосовуються у всіх галузях соціально-економічного життя суспільства, забезпечують ріст конкурентних переваг [14].

Висновки і пропозиції. З урахуванням науково-теоретичних підходів до сутності інтелектуального капіталу й інтелектуального капіталу підприємства, їх складових запропоновано визначення поняття «інтелектуальний капітал підприємства», що дозволить більш ґрунтовно підходити до формування стратегії і політики управління підприємством.

Проаналізовано структуру інтелектуального капіталу підприємства та його функції. З'ясовано, що спеціалісти виділяють різні структурні елементи в складі інтелектуального капіталу. Складові інтелектуального капіталу неоднорідні. Незважаючи на те, що всі вони породжені людським інтелектом, одні з них існують у вигляді знань, які невіддільні від людей, що їх мають, а інші утворюють суб'єктивні умови застосування цих знань для підвищення конкурентоспроможності компанії чи навіть матеріалізуються в продуктах та об'єктах інтелектуальної власності. Для забезпечення найбільш ефективного та гнучкого менеджменту інтелектуального капіталу слід урахувувати категорію, сутність, характерні риси кожного окремого об'єкта, а також ступінь їх впливу на загальні результати підприємства.

Список літератури:

1. Корнух О. В. Интеллектуальный капитал – основа инноватизации, эффективной и корпоративной стратегии предприятия: монография / Турило А. М., Корнух О. В.; ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. – 228 с.
2. Комаров И. Интеллектуальный капитал / И. Комаров // Персонал. – 2000. – № 5. – С. 54-62.
3. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с.
4. Кузьмінський В. О. Теоретичні основи інтеграції капіталів / В. О. Кузьмінський // Фінанси України. – 2003. – № 2. – С. 124-132.
5. Даффи Д. Человеческий капитал / Д. Даффи // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icci.ru/study/13/25men_cap.doc
6. Леонтьев Б. Новая экономическая парадигма / Б. Леонтьев // Журн. для акционеров. – 2000. – № 12. – С. 37-43.
7. Чухно А. А. Интеллектуальный капитал: суть формы и закономерности развития // Экономика Украины. – 2002. – № 11. – С. 48-55. – № 12. – С. 61-67.
8. Кендюхов О. В. Интеллектуальный капитал предприятия: методология формирования механизма управления: монография / НАН Украины, Институт экономики промышленности; ДонУЕП. – Донецьк: ДонУЕП, 2006. – 307 с.
9. Edvinsson L., Malone M. S. Intellectual Capital. Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower. – New York: Harper Business, 1997.
10. Бендиков М. А., Джамай Е. В. Интеллектуальный капитал развивающейся фирмы: проблемы идентификации и измерения / М. А. Бендиков, Е. В. Джамай // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 4. – С. 3-24.
11. Бутник-Сиверский А. Б. Интеллектуальный капитал: теоретический аспект / А. Б. Бутник-Сиверский // Интеллектуальный капитал. – 2002. – № 1. – С. 20-24.
12. Баранчев В. Управление брендингом как составляющей инновационного развития организации / В. Баранчев // Маркетинг. – 2003. – № 1 (68). – С. 46-63.
13. Шаш Н. Н. Управление интеллектуальным капиталом развивающейся компании: учеб. пособие / Н. Н. Шаш. – М.: Магистр: ИНФРА-М, 2015. – 368 с. (Магистратура).
14. Леонтьева Л. С. Управление интеллектуальным капиталом: учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / Л. С. Леонтьева, Л. Н. Орлова. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – 295 с. – Серия: Бакалавр и магистр. Академический курс.

Воробей Ю.Н.

Киевский национальный торгово-экономический университет

**СУЩНОСТЬ, СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА КОМПАНИИ****Аннотация**

В статье определено значение интеллектуального капитала для развития предприятия. Проанализированы результаты зарубежных и отечественных ученых к трактовке понятия «интеллектуальный капитал» и «интеллектуальный капитал предприятия». Сформулировано определение сущности интеллектуального капитала предприятия. Рассмотрены проблемы определения структуры интеллектуального капитала предприятия. Рассмотрены основные подходы к выделению основных элементов. Обосновывается необходимость рассмотрения не только человеческого капитала, но и структурного, рыночного, и потребительского в процессах формирования и использования интеллектуального капитала. Сформулированы функции интеллектуального капитала компании.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, интеллектуальный капитал компании, человеческий капитал, потребительский капитал, структурный капитал, рыночный капитал.

Vorobey Y.M.

Kyiv National University of Trade and Economics

**THE SENSE, STRUCTURE AND FUNCTIONS
OF THE COMPANY'S INTELLECTUAL CAPITAL****Summary**

The article defines the value of intellectual capital for enterprise development. There are analyzed results of the foreign and native scientists of the definition of the notion "intellectual capital" and "intellectual capital of the company". The definition of meaning of intellectual capital of the company is formed. Problems of intellectual capital's structure are shown. Main approaches of elements definition are discussed. The need to consider not only the human capital but structural capital, market capital, and customer capital in processes of creation and using of intellectual capital of the company are discussed. The functions of the intellectual capital of the company are formed.

Keywords: intellectual capital, intellectual capital of the company, human capital, consumer capital, structural capital, market capital.